

La passió segons Renée Vivien. De Maria-Mercè Marçal.
Barcelona: Columna, 1994. (353 pàg.)

La passió segons Renée Vivien, premi Carlemany 1994, és la primera incursió de la poeta i traductora Maria-Mercè Marçal en el camp de la narrativa; incursió feta des dels límits dels gèneres literaris que donen cos a la novel·la, en els quals s'inscriu i als quals fa referència. *La passió segons Renée Vivien* no és, estrictament, ni una novel·la històrica, ni un diari de treball, ni una biografia, ni un assaig, ni una novel·la epistolar.... és tot això alhora. Maria-Mercè Marçal ens proposa explícitament, des de les primeres planes, un collage literari, un exercici intertextual de tarannà revisionista que és la (re)presentació fragmentada i múltiple d'una història i una figura, la de la poeta Renée Vivien, que des del passat esdevé absolutament necessària per al present d'aquells/es que parlen d'ella, sobre ella i al voltant d'ella.

El seguit de veus narratives que són la matèria de *La passió segons Renée Vivien*, en principi diferents però sovint difícilment destriables, conformen un text extens farcit de citacions i referències a contextos culturals amplis i diversos que requereix una lectura atenta, pausada. Parlar de Renée Vivien, reivindicar-la, això fa la novel·la, és parlar de la crisi finisecular, d'identitats confoses, de la homosexualitat femenina, del rebuig, de l'amor, de l'exili: la poesia... A això hem d'afegir-hi l'aparent desordre de la narració, els salts en el temps. La cronologia desordenada de la novel·la encoratja una sèrie d'associacions enriquidores en el/la lector/a de *La passió segons Renée Vivien*: la (re)creació d'una fi de segle convulsa, contradictòria i fascinant (els 1800 de Renée i l'Amazona), l'atmosfera de novetat i atreviment de l'enyorada dècada dels vint (irònicament els anys del savi Salomó, historiador clàssic) i la realitat d'aquesta fi de segle nostra (la de la guionista Sara T.) es confonen. El joc de reflexos, repeticions i ecos ha començat.

El passat, però, és irrecuperable, "si algú parla de mi sens dubte mentirà", ens diu Vivien. Resseguir el rastre de Vivien, (re)crear l'heroïna necessària és, però, per damunt de tot, donar nom a una alteritat inabastable, donar-li el nom d'aquell/a que en parla, que en manlleua la veu per a fer-la seva. La desfilarada de veus diverses que es mouen al voltant d'una pretesa figura central, figura que succesivament s'allunya i s'apropa, genera constants metamorfosis en l'objecte dels seus discursos. La mirada sobre l'objecte no és mai, no pot ser, total; la

distorsió és, per tant, inel·ludible. Només quan aquesta distorsió pretén no ser-ho, convertint-se en veritat històrica i erudita, un tel d'ironia i paròdia emergeix en la narració: la tasca esforçada del savi Salomó (identificació, encasellament i ordenació) és, justament, la que pateix de ceguesa. Salomó, el savi, veu només allò que espera veure, creu només en la seva Vivien, silenciava les altres. Renée, però, es transforma en mans de tots i totes els seus i les seves "biògrafs/es". El textos que componen *La passió segons Renée Vivien* interaccionen entre ells i es redefeixen mútuament, el seu sentit sorgeix del contacte, serien muts en aïllament. *La passió segons Renée Vivien* és un joc de miralls, de repeticions constants, les figures i les veus que hi apareixen són reflexos d'altres figures i veus en un procés sense fi: dones parlant de dones que parlen de dones, dones escrivint sobre dones que escriuen sobre dones, estimant dones que estimen dones...

La passió segons Renée Vivien és una processó de màscares, de màscares que es van sobreposant sense ocultar mai cap rostre sinó encara un altra màscara: Renée Vivien. En paraules d'Oscar Wilde, contemporani de Vivien, company de condemna pública, sovint "les veritats de la metafísica són les veritats de les màscares". Si hi ha una veritat a *La passió segons Renée Vivien* és una veritat de màscara.

L'única veu que, finalment queda (la monodia final) és la veu que els/les altres atorguen, la paraula forta de la poesia de Renée, la paraula sempre diferent que, com el mateix nom de la poeta, és la metàfora que reneix sempre en significats diversos: la passió de Renée Vivien.

Sara Nadal-Melsió